

aliis copiose tractata, an ultima resolutio fidei fiat in auctoritatem Ecclesie, in qua Medina, lib. 5 de Recta in Deum Fide, affirmativam partem late defendit, et sequitur Aiala, de Traditionibus, p. 2, c. 1; et sentit Durandus, in 3, dist. 24, q. 1, et d. 25, q. 3, dum dicit primum principium, in quod resolvitur tota fides, esse hoc, Ecclesiam regi ab Spiritu Sancto; et in idem inclinat Gabriel et Almain., in 3, d. 23, qui asserunt citatam sententiam Augustini: *Evangelio non crederem*, etc. Item experientia; nam fideles credunt quod Ecclesia docet, et in ejus auctoritate conquiescunt, et nihilominus per veram fidem infusam credunt, quamvis divinæ revelationis non recordentur. Contrariam nihilominus sententiam tenent communiter Thomistæ 2. 2, q. 1, art. 1, et fundantur in præceptoris auctoritate, ut supra illam induxi numero præcedente, quia pro objecto formali fidei solum ponit primam veritatem, et 1 p., q. 1, art. 8, ad 2, absolute ponit divinam revelationem, quocumque modo fiat; ultima autem resolutio fit in objectum formale, ut sæpe dixi; et ita etiam referri possunt Bonaventura, in 3, dist. 24, art. 1, quæst. 2, et Albert., dist. 23, a. 12; et Marsil., quæst. 14, a. 1; latius et formaliter Soto, lib. 2 de Nat. et grat., c. 8; Horontius., lib. 2 de Locis cathol., cap. 5; Bellarminus, lib. 3 de Verbo Dei, cap. 3; Ruard., in Exposit., a. 5; Valent., citato punct. 1, difficultate 4; Cano, lib. 2 de Loc., cap. 8; Vega, lib. 9 in Trid., cap. 5; Hosius, in Confess., cap. 16; quorum fundamentum jam declaratum est ex ratione et objecto formali fidei. Et hæc sententia est simpliciter vera, licet fortasse prior non loquatur in sensu contrario.

10. *Resolvitur dubium proprium per partes.* — *Prima pars: fides non resolvitur ultimate in auctoritatem humanam Ecclesie.* — *Secunda pars: nec resolvitur secundum se sumpta in auctoritatem divinam Ecclesie.* — *Tertia pars: resolvitur tamen in illam quoad nos.* — *Implicite tamen in divinam auctoritatem semper resolvitur.* — Supposita ergo distinctione data in num. 8, de duplici auctoritate Ecclesie, manifestum imprimis est fidem non resolvi ultimate in Ecclesiam, ut pollentem quacumque humana auctoritate, etiam maxima, quia talis fides humana esset, non divina; unde verisimile non est priores auctores in hoc sensu fuisse locutos, de quo etiam aliqua addemus in sect. 11. Ecclesia ergo, sub illa ratione spectata, erit in ratione

proponentis, maximum, et quasi ultimum fundamentum, ultra quod necessarium est formale motivum quærere, in quod fiat ultima resolutio. Considerando autem Ecclesiam, ut ab Spiritu Sancto regitur, sic placet distinctio Cajetani in a. 1, de ultima resolutione fidei secundum se, vel quoad nos. Nam absolute, et secundum se, non potest fieri ultima resolutio in Ecclesiam, sicut ultima resolutio actionis non fit in instrumentum motum a principali agente, sed in ipsum principale agens; et ita Scriptura semper facit ultimam resolutionem in Deum, dum ait fideles credere Deo, et suscipere verbum fidei, *ut vere est verbum Dei*; et Christus ipse, ut homo, in Patrem retulit suam doctrinam, Joan. duodecimo: *Qui credit in me, non credit in me, sed in eum, qui misit me*; et alibi: *Doctrina mea, non est mea*; et Matt. 11: *Caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui est in Cælis*, cum tamen ipse docuisset; multo ergo magis id dicendum est de Ecclesia, quod Apostoli significaverunt, quando Actor. decimo quinto dixerunt: *Visum est Spiritui Sancto, et nobis*. Denique patet faciendo ipsam resolutionem; nam licet credamus Ecclesie definienti, si interrogemur cur illi credamus, respondebimus: Quia habet infallibilem assistentiam Spiritus Sancti; et si iterum interrogemur cur hoc credamus, respondebimus: Quia Deus revelavit, cui credimus propter auctoritatem suam, non propter Ecclesie auctoritatem, licet illa nobis proponat ipsammet revelationem Dei. Nihilominus tamen quoad nos proposita est Ecclesia, ut ab Spiritu Sancto regitur, tanquam proxima et sufficiens regula credendi, quia non possunt fideles omnes doctrinam fidei per se expendere, aut semper resolutionem facere in auctoritatem divinam expresse cogitatam, quæ nimis excellens et spiritualis est; Ecclesia autem est sensibilis regula, quam facilius audiunt et percipiunt; in illa tamen auctoritatem divinam quasi loquentem supponunt, et ita implicite saltem suam fidem in Deum resolvunt, quod suo modo commune est aliis regulis fidei, ut sunt Scriptura et traditio, quæ se mutuo juvant, et una in aliam resolvitur in suo ordine; quomodo autem hoc fiat sine vitioso circulo, dicemus inferius, de illis tractando in disp. 5.

SECTIO XI.

Utrum revelatio virtualis, seu mediata sufficiat ad objectum formale fidei? ubi de distinctione formali inter objectum fidei, et Theologiæ.

1. *Divina revelatio aut formalis.* — *Aut virtualis, de qua questio instituitur.* — Duobus modis intelligi potest aliquid cadere sub divinam revelationem: uno modo, formaliter et secundum se, quia videlicet est id quod formaliter dicit Deus, et hanc vocamus formalem et immediatam revelationem, quæ indubitanter sufficit ad fidem infusam, ut hactenus ostensum est; nunc autem inquirimus an sit etiam necessaria. Alio ergo modo continetur aliquid sub revelatione divina, quia licet in se non dicatur, includitur in re dicta, sicut esse risibile, continetur in eo quod dicitur esse hominem, et hanc vocamus revelationem virtualem, vel etiam mediatam, utique ex parte objecti materialis, non ex parte revelantis, vel prædicantis fidem; nam de hac mediatione vel immediatione ex parte Dei loquentis, jam supra dictum est. De hac ergo revelatione virtuali et mediata, quærimus an sufficiat ad objectum formale fidei, seu, quod perinde est, ad credendum fide infusa. Atque ita dubitatio hæc fere coincidit cum illa, an propositio elicita per discursum ex duobus principiis fidei, vel ex una de fide, et altera naturali, sit credenda de fide.

2. *Prima opinio affirmans.* — *Probatur primo inductione.* — *Probatur secundo.* — *Tertio.* — *Quarto.* — In hac ergo dubitatione est prima opinio affirmans has conclusiones Theologicas esse de fide, ac subinde ad fidem sufficere quod virtualiter revelatæ sint, seu in revelatis virtute contentæ. Ita tenet Cano, lib. 6 de Loc., c. ult., ad 10; latius Vega, l. 9 in Trident., cap. 39, et defendit Vasquez, 1 p., disp. 5, cap. 3. Probatur autem primo inductione, quam late facit Vega, quia multa credimus de fide, quæ in se revelata non sunt, propter illationem necessariam ex revelatis, ut Deum (inquit) esse infinitum, incorporeum, et similia; Patrem distingui realiter a Filio, quia generat illum; Christum habere duas voluntates; vel esse corpore et anima, sub singulis speciebus consecratis; item qui baptizat infantem, de fide credit illum esse justum, solum ex illo principio fidei, quod verum sacramentum dat gratiam non ponenti obi-

cem, quia evidens est infantem non ponere obicem, et baptizanti, qui de sua intentione certus est, est etiam evidens se conficere verum baptismum. Et simili modo peccator, qui evidenter cognoscit se esse in affectu mortalis peccati, de fide credere potest se non habere gratiam apud Deum; ergo in his omnibus et similibus sufficit mediata revelatio ad fidem. Secundo, est ratio a priori, quia non minus pertinet ad infallibilem Dei veritatem, ut sint vera omnia, quæ necessario sunt connexa cum his quæ expresse testificantur, quam quod ipsummet dictum verum sit, quia una veritas non potest subsistere sine alia. Unde inter homines falsus testis judicatur, qui de aliqua circumstantia convinceretur, sine qua veritas dicti sui existere non posset. Unde sumi potest a contrario tertium argumentum, quia qui non daret assensum hujusmodi conclusioni contentæ in principio fidei, esset hæreticus, quia, quantum est ex se, falsum redderet testimonium Dei, et virtualiter negaret veritatem ejus, cum non possit negare alia principia, quæ evidentia sunt; ergo e converso assensus illius veritatis ad fidem pertinet. Ultimo argumentantur in hunc modum, quia assensus ille certus et inevidens est; ergo non potest esse nisi fidei infusæ. Dicitur fortasse esse assensum theologicum; sed contra, quia assensus theologicus, si nitatur tantum in revelatione divina, non est distinctus ab assensu fidei, quia est supernaturalis per se infusus; unde non potest pertinere nisi ad habitum fidei, quia non datur alius per se infusus ad assentiendum speculative et universaliter veritatibus revelatis; et ita possunt etiam pro hac opinione citari auctores, qui existimant proprium habitum Theologiæ non distingui a fide.

3. *Secunda opinio negans.* — *Ampliatio Molinae.* — *Illius fundamentum.* — *Confirmatur.* — Secunda opinio, extreme contraria, negat revelationem hanc virtualem sufficere ad objectum formale fidei, et consequenter assensum habitum ex discursu theologico per consequentiam evidentem, et ex principiis creditis, vel, uno credito, et altero evidente, non esse assensum fidei, sed inferioris rationis, et consequenter pertinere ad habitum specie distinctum. Et ita possunt pro hac sententia referri Theologi, qui distinguunt habitum fidei ab habitu Theologiæ, etiamsi uterque sit ad assentiendum non visis, quod communiter tenent in Prolog. Gregorius, q. 1, art. 4; Major, q. 4; Ocham, q. 3; Gabriel, q. 6; Ca-

preolus, Cajetanus et Thomistæ, et alii, ac plane D. Thomas, 1 p., q. 1, art. 1 et 2. Specialiter vero hanc sententiam explicat, et defendit Molina, articulo primo, disp. prima et secunda, et quod mirandum est, illam ita ampliat, ut dicat conclusiones elicatas ex una de fide, et altera evidente, non esse de fide, etiamsi ab Ecclesia definitæ sint, sed manere semper sub certitudine theologica. Fundamentum sententiæ est, quia revelatio virtualis tantum non causat tantam certitudinem, quantum præbet revelatio formalis; ergo non sufficit ad assensum fidei. Consequentiam negare conatur Vega supra, sed in ea responsione non persistit, et merito; quia assensus fidei omnes sunt æque certi per se, et essentialiter, licet ex parte subiecti possit esse aliqua inæqualitas, quæ etiam inveniri potest circa res formaliter revelatas: et ratio est, quia omnes assensus fidei sunt æque infallibiles, quia prima veritas æqualis est in omnibus; consequentia ergo optima est. Probatur autem antecedens, quia revelatio tantum virtualis non sufficit ad certitudinem assensus; quia ipsamet revelatio non ostendit virtutem continentiam unius in alio, sed hanc manifestat lumen, seu evidentiam naturalis; hæc autem non confert tantam certitudinem sicut divina revelatio; ergo assensus inde productus non potest esse tam certus, sicut assensus fidei. Unde confirmatur, quia ille assensus per se pendet ex principio evidente, quia sine illo revelatio tantum virtualis non sufficeret; supra autem ostensum est principium evidens non esse sufficiens ad fundandum assensum fidei, quia conclusio semper sequitur debiliorem partem quoad proprietates utriusque præmissæ; ergo.

4. *Molinæ ampliatio suadetur.* — Ampliationem autem suam probat Molina, quia Ecclesia non potest facere ut sit de fide, quod antea non erat de fide; sed conclusio illata ex una præmissa de fide, et altera evidente, non erat de fide ante definitionem Ecclesiæ, etiam apud eos qui optime noverant vim illationis, et evidentiam præmissæ naturalis, atque adeo continentiam virtutem illius conclusionis in principio revelato a Deo; ergo neque post definitionem Ecclesiæ est de fide. Major videtur haberi ex communi consensu Theologorum, quia Ecclesia non habet novas revelationes, ut nova dogmata fidei constituat. Quod si inquiratur quid nobis conferat Ecclesiæ definitio, respondet, ut nobis certo constet illud esse de fide

certum, saltem mediate; nam Spiritus Sanctus, inquit, non assistit Ecclesiæ, ut aliquid efficiat de fide, quod antea non erat, sed ut non erret quando declarat quid sit de fide mediate, vel immediate.

5. *Notatio prima pro vera sententia.* — *Notatio secunda.* — *Notatio tertia.* — Ad explicandam meam sententiam, adverto duplicem distingui posse discursum Theologicum: unus ex propositione universali de fide, et particulari evidenter nota, inferendo conclusionem particularem, ut in illo exemplo de infante baptizato; nam illa universalis: *Omnis homo rite baptizatus sine obice justificatus est*, est de fide; hæc autem particularis: *Iste infans est rite baptizatus*, est tantum naturaliter nota, et inde infertur conclusio singularis. Alius discursus est e contrario ex universali naturaliter nota, et particulari de fide, inferendo assertionem particularem, ut in alio exemplo: *Omnis homo est risibilis, Christus est homo; ergo*. Quam distinctionem attigit in præsentia materia Gregorius de Valent., tomo 3, disp. 1, quæst. 1, puncto 2, et affirmat in priori discursu conclusionem esse de fide, in posteriori autem tantum est Theologicam; et priorem partem recte intellectam sentio esse veram, posteriorem autem, licet in illo exemplo vera sit, non tamen videri universalem; nam in hoc discursu: *Omnis homo habet animam rationalem; Christus est homo; ergo habet animam rationalem*, proceditur ex principio universali naturaliter noto, et nihilominus conclusio est de fide, et ideo oportet alio modo distinctionem explicare, qui et magis adæquatus sit, et rationem distinctionis declaret. Adverto igitur aliud esse revelationem esse tantum virtutem, aliud vero esse (ut sic dicam) confusam; potest enim revelatio esse formalis, et non esse per cognitionem distinctam omnium, quæ in ea formaliter continentur, quod contingit dupliciter, primo quando fit generalis revelatio distributiva, ut in dicto exemplo: *Sacramenta conferunt gratiam non ponentibus obicem*; vel: *In omni hostia rite consecrata adest Christus*; in illa enim universali omnes singulares formaliter continentur, quamvis confuse. Alio modo contingit hoc in definitione et partibus ejus, respectu definiti; nam cognitio definiti confusa est respectu definitionis, et nihilominus omnes partes definitionis in definito formaliter continentur, et ita cum revelatur nobis Christum esse hominem, satis formaliter revelatur

esse animal rationale, vel habere corpus, et animam humanam, licet hoc non explicite dicatur. Revelatio autem virtualis est respectu proprietatis, quæ nullo modo continetur formaliter in re dicta, sed tantum in radice, ut est in exemplo de risibilitate, et similibus. Ultimo oportet advertere duobus modis posse nos uti discursu ad assentiendum propositioni illatæ: uno modo tanquam ratione formali assentiendi, et propria ac per se causa ipsius assensus conclusionis illatæ; alio modo solum tanquam proponente et explicante quid contineatur, et quomodo, sub divina revelatione, ut postea illi tantum in assentiendo nitamur, tanquam rationi formali, et causæ per se; isti enim duo modi possibiles sunt, ut per se constat, et pendent ex voluntate hominis, et ita illos recte distinxit Vasquez supra, et alii non contradicunt.

6. *Prima assertio dupliciter limitata.* — *Ejus ratio.* — *Explicatur amplius.* — *Prima limitatio.* — *Assertio.* — *Secunda limitatio.* — Dico ergo primo: revelatio formalis, etiamsi confusa sit, sufficit ad objectum formale fidei, et consequenter ad assentiendum de fide particularibus contentis sub tali revelatione, si sufficienter ad illa applicetur, et homo utatur discursu conveniente modo ad hujusmodi assensum. In hac assertionem convenio cum prima sententia, et illam admittit Valent. supra, ac probant aliqua exempla ex adductis, ut illud de infante baptizato, et de homine existente in affectu peccati; atque idem existimo de illo, *quod Christus habeat animam rationalem, et corpus humanum*. Et in hoc fundabimus infra, disp. 5, in fin., sententiam asserentem hunc hominem esse verum Pontificem, esse de Fide; et idem est de hac: *Concilium Tridentinum fuit legitimum*, quod de fide esse existimo, sicut de primis quatuor Conciliis generalibus, dixit Gregorius habenda esse sicut quatuor Evangelia. Ratio autem est, quia divina revelatio immediate cadit in illa omnia, sub illa universalitate contenta; ergo sufficit de se ad fidem faciendam de omnibus, si sufficienter proponantur. Et explicatur amplius in hunc modum; nam per illam revelationem significatur nobis verum iudicium, quod Deus habet de adæquato objecto illius revelationis; nam illud iudicium est fundamentum testimonii divini; in Deo autem non est cognitio confusa, sed distincte judicat de omnibus quæ revelat, etiamsi multa uno verbo complectatur; confusio ergo tantum est ex parte nostra, et in modo apprehendendi

rem revelatam; ergo si apprehensio illa sufficienter explicetur, revelatio de se sufficit ad distincte assentiendum ex fide illis particularibus, quæ sub illa confusione continentur. Et ideo dixi: *Si revelatio sufficienter applicetur*; oportet enim ut certo et indubitanter constet hoc, quod in particulari et expresse proponitur, in illo universali conceptu contineri, et consequenter veritatem hanc expressam, esse necessariam ad formalem veritatem illius universalis; sic enim ad veritatem propositionis distributivæ necessaria est veritas omnium singularium; et propterea in aliis exemplis non habet locum similis assensus de fide, ut quod in hac hostia sit præsens Christus, vel quod mihi sint remissa peccata; quia applicatio universalis principii fidei non sufficienter fit ad hæc particularia, quia de illis non est sufficiens certitudo propter multas et occultas circumstantias, a quibus pendent. Dixi etiam: *Dummodo aliquis convenienti modo utatur discursu ad talem assensum*; nam si utatur illo, primo modo supra posito, id est, tanquam unica, et per se ac formali ratione assentiendi, nunquam efficiet assensum de fide, quod in omni discursu, etiamsi sit ex duobus principiis de fide, verum existimo, ut latius dicam tractando de actu fidei. Et ratio est, quia discursus, ut talis est, fundatur in naturali lumine, et ideo si ille sumatur ut ratio assentiendi, resolutio assensus non fit omnino in divinam auctoritatem, sed in proprium lumen naturale, et ex ea parte claudicat assensus ne possit esse assensus fidei, et deficit ibi formale objectum fidei, quia non est purum testimonium Dei, sed quoddam medium mixtum, et quasi compositum ex revelatione divina et illustratione naturali. Oportet ergo ut discursus sumatur solum ad explicandum, et proponendum quid sub divina revelatione contineatur; nam hoc modo non repugnat assensum fidei supponere naturalem assensum, ut sæpe dictum est, et in sequenti sectione amplius explicabo.

7. *Secunda assertio.* — *Probatur assertio primo loco in casu quo dicatur discursus causa propria assensus conclusionis.* — Dico secundo: revelatio tantum virtualis seu mediata non sufficit ad objectum formale fidei, et consequenter assensus in illa fundatus cum juvenile alicujus principii naturaliter evidentis non sufficit ad proprium assensum fidei, sed tantum ad theologicum. Hanc assertionem, præter auctores citatos in secunda sententia, tenuit Cano, decimo secundo de Locis, cap. 7,

præceptione octava, ita declarans vel emendans quod ibi prius dixerat; tenet etiam Valentia supra, et idem sentit Corduba, libr. 1, quæst. 17, et non obscure Cajetanus, 1 parte, quæst. 1, artic. 2, § *Ad quartum*, ubi etiam idem sentit D. Thomas, nam distinguit actum scientificum Theologiæ ab actu fidei, et habitum ab habitu, cum tamen non videantur posse alio modo distingui, et ita idem sentit super Boetium de Trinitate, quæst. 2, art. 2, ad quartum, et in prologo Sentent., artic. 3, quæstiuncula 1, ubi etiam Capreolus, quæst. 1, conclusione quinta, et Gregorius, quæst. 1, artic. 3, post tertiam conclusionem. Ut autem probemus assertionem sine ulla æquivocatione, oportet uti distinctione data, de duplici modo utendi discursu ex una præmissa de fide, et altera evidente, ad inferendam Theologicam conclusionem: unus est assumendo discursum tanquam causam per se assensus conclusionis, et ex illa connexionem præmissarum componendo unum medium, quod sit propria ratio formalis assentiendi, et in hoc modo procedendo et intelligendo, assertionem illam etiam admittit Vasquez supra, et existimat non negari a Cano aut Vega; et probatur primo, quia illa ratio assentiendi non est mere divina ac supernaturalis, qualis requiritur ad assensum fidei, et ad objectum formale ejus. Secundo, quia ille assensus non potest esse certior quam præmissa naturalis; nam in hoc verum habet philosophorum axioma, quod: *conclusio sequitur debiliorem partem*. Et ratio est, quia assensus conclusionis pendet in certitudine a singulis præmissis, et ideo non potest esse certior quam sit quælibet præmissarum; ergo non potest ille assensus esse assensus fidei; ergo nec medium ejus sufficit ad objectum formale fidei.

8. *Illatio una in dicto casu.* — *Contra illam sentiunt Molina, et Fonseca.* — *Eorum ratio.* — *Impugnatur.* — Unde obiter infero duo: unum est, assensum sic elicitem ex discursu illo non esse in substantia sua supernaturalem. Probatur, quia non habet certitudinem supernaturalem, cum non excedat certitudinem naturalis præmissæ, ut ostensum est; deinde, quia non habet objectum formale supernaturale, quia illud mixtum, seu compositum ex medio fidei et scientiæ, humanum est et naturale; unde formaliter fundatur in naturali lumine, imo etiam in viribus naturalibus; denique actus ille habitum acquisitum generat. Contrarium vero in hoc puncto tenuerunt Molina, 1 parte, quæst. 1, art. 2, dis-

put. 1; et Fonseca, sexto *Metaphysicæ*, cap. 1, quæst. 6, sectione octava, dicentes hunc actum esse supernaturalem. Fundantur, quia procedit ex assensu supernaturali, cooperante assensu naturali, quod satis est ad assensum supernaturalem; sic enim assensus fidei supernaturalis est, quia procedit ex habitu supernaturali, cooperante potentia naturali; unde consequenter asserunt habitum correspondentem illi actui esse supernaturalem, licet fateantur esse acquisitum, quæ duo non video quomodo cohæreant; nam habitus supernaturalis per infusionem fit, ut ex lib. de Gratia octavo, cap. 3 et 4, constat. Illud etiam fundamentum non est solidum; nam etiam assensus fidei divinæ potest concurrere cum assensu fidei humanæ, vel opinionis, ad eliciendum assensum conclusionis, et tamen non propterea ille assensus erit supernaturalis; imo interdum potest esse falsus, ut disput. 6, sect. 5, num. 4, attingemus; ergo, ut assensus conclusionis supernaturalis sit, non satis est quod assensus unius præmissæ sit supernaturalis, imo in hoc debet effectus potius sequi debiliorem partem causæ. Neque est simile de concursu intellectus cum habitu fidei, quia ibi ratio formalis specificans actum semper manet pure supernaturalis, et ita intellectus non concurrit ut operans naturali virtute, sed per elevationem, et obedientialem potentiam, ut alibi dixi; utrumque autem secus est in illo discursu, ut explicatum est.

9. *Illatio altera quæ probatur contra Vasquez.* — *Theologia heretici non est scientia.* — *Id ostenditur cerisimiliter.* — *Et propria ratione.* — Altera illatio est, assensum Theologicum alterius rationis esse in hæretico et in Catholico, etiamsi Vasquez supra contradicat; et ratio est, quia in hæretico procedit ille assensus ex fide humana, qua ex parte pendet a præmissa credita, et consequenter non potest esse tam certus quam est assensus scientificus, quia fides humana non est tam certa; et, ut dixi, assensus conclusionis nunquam est certior quam illa præmissa, quæ minus certa est; at vero in Catholico assensus ille fundatur in certitudine fidei quæ potest juvare certitudinem scientiæ ad eliciendum assensum conclusionis, saltem æque certum ac est ipsa scientia; ergo sunt assensus diversarum rationum. Et hoc sensu recte loquuntur Theologi, qui dicunt Theologiam esse scientiam in Catholico, non in hæretico; intelligendum est enim quoad certitudinem, non quoad eviden-

tiam. Sic etiam vere dicitur quod, sicut hæreticus in uno articulo perdit totam fidem infusam quoad omnes, ita etiam perdit totam Theologiam, quæ scientia suo modo est, licet retineat fidem quamdam humanam, saltem mediatam, quoad aliquas conclusiones Theologicas; nam quidquid sit de habitu, est hoc verum quoad usum et exercitium actuum, quia illi pendebant per se, et quasi essentialiter ab assensu fidei infusæ, qui in hæretico esse non potest. Confirmatur hoc et declaratur breviter, quia non est verisimile hæreticum, firmiori vel meliori assensu credere Christum, verbi gratia, esse risibilem, quam esse hominem; sed hoc secundum credit tantum fide humana; ergo et primum; e contrario vero Catholicus non minori certitudine credit Christum esse risibilem, quam assentiatur illi universali principio: *Omnis homo est risibilis*, cujus certitudo est major, et perfectior, quam sit fidei humanæ: ergo etiam assensus illius conclusionis Theologicæ, perfectioris rationis est in Catholico, quam in hæretico. Et ratio propria est, quia medium illud, et ratio assentiendi, consurgens ex testimonio divino conjuncto cum evidentia naturali, est perfectioris rationis, quam sit medium consurgens ex testimonio humano conjuncto cum eadem evidentia naturali, ut videtur per se manifestum.

10. *Probatur deinde assertio secundo loco, in casu quo discursus dicatur solum applicare materiam.* — *In hoc casu intendit assertionem D. Thomas.* — *Eorum ratio.* — Superest probanda assertio in alio sensu, quando utimur discursu Theologico, non ut formali ratione assentiendi, sed ut applicante, vel explicante materiam quæ continetur sub revelatione divina, quæ postea est unica ratio assentiendi; in quo sensu minus certa est conclusio, et prima opinio majorem habet speciem probabilitatis, quia ille actus est valde similis actui fidei in modo assentiendi, in obscuritate, inevidentia, libertate, et pia affectione. Nihilominus etiam in hoc sensu existimo esse veram assertionem, et intentam ab auctoribus secundæ sententiæ, præsertim a D. Thoma, qui docet dari assensum Theologicum distinctum ab assensu fidei, et certiore præmissa naturaliter evidente, qui assensus non potest esse alius, nisi is de quo loquimur, quia alter assensus per se fundatur in discursu, non est certior quam naturalis præmissa evidens, ut declaratum est; ergo etiam hic assensus theologicus habet objectum formale distinctum

ab objecto formali fidei; ergo revelatio virtualis tantum, seu mediata, et in alio, non sufficit ad objectum formale fidei; nam hæc revelatio virtualis est formale objectum illius assensus Theologici. Unde hoc etiam sentiunt alii Theologi, qui in hoc distinguunt objectum formale Theologiæ ab objecto formali fidei: nam licet utrumque sit prima veritas, respectu fidei est immediate testificans, seu formaliter revelans; respectu vero propriæ Theologiæ solum testificatur in alio, seu virtualiter. Ratio autem est, quia hic duplex modus testificationis habet rationem motivi valde diversam, et longe diverso modo certificat intellectum, quia multo magis necessaria est veritas testificantis in eo quod formaliter et expresse affirmat, quam in eo quod virtute tantum in re dicta continetur, præsertim quando hæc ipsa continentia unius in alio, nec revelatur, nec per se ac formaliter existit in re revelata.

11. *Tertia tamen assertionem statuitur.* — *Probatur auctoritate Theologorum.* — *Et ratione.* — *Confirmatur.* — *Evasio insufficientis excluditur.* — *Confirmatur primo.* — Nihilominus dicendum est tertio, conclusionem Theologicam, quæ prius tantum virtute continebatur in rebus revelatis, postquam per Ecclesiam definitur, esse formaliter et propriissime de fide, non mediate tantum, sed immediate; quia jam non habetur illa veritas tantum ut virtute et mediate revelata, sed ut revelata formaliter et in se. Hæc assertio videtur mihi certa, et haberi ex communi consensu Theologorum, qui primam regulam, et proximam quoad nos, ad assentiendum de fide, ponunt definitionem Ecclesiæ, ut ex præcedenti sectione intelligi potest; et eadem utuntur ad iudicium ferendum de propositione hæretica, ut sumitur aperte ex D. Thoma 2. 2, quæst. 11, articulo secundo, ad 3, ubi Cajetanus, et omnes, et infra disputatione decima nona, sectione secunda, latius dicitur. Neque in hoc invenio Theologum contradicentem; nam Cano, qui citatur; 12 de Locis, cap. 3, potius affirmat propositiones definitas ab Ecclesia, esse de fide, quod ad rem præsentem spectat; postea vero indicat non omnes illas esse principia Theologiæ, quod diversum est, et pertinet fortasse ad modum loquendi de scientia Theologiæ. Ratio vero est, quia quod Ecclesia definit, Deus per Ecclesiam testificatur; Ecclesia autem definit talem veritatem in se ac formaliter; ergo jam Deus illam in se ac formaliter testificatur; ergo eo

ipso est constituta sufficienter sub objecto formali fidei; nam testimonium divinum idem est, et æque certum, sive per seipsum, sive per Ecclesiam, vel alium ministrum Deus illud præbeat, ut supra ostensum est. Et ita consequentia est manifesta; minor etiam constat ex usu et definitionibus Ecclesiæ; major autem videtur certissima, quia Ecclesia regitur ab Spiritu Sancto in suis definitionibus, et de illa verificatur illud: *Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis*; quod Apostoli significarunt cum dixerunt: *Visum est Spiritui Sancto, et nobis*; et similiter Concilia solent ante definitionem præmittere, se esse in Spiritu Sancto legitime congregata; idem etiam plane sensit Gregorius, libr. 1 Epistol., capit. 14, prope finem, cum voluit quatuor Evangelia generalia haberi ut quatuor Evangelia, quia non minori auctoritate in eis locutus est Spiritus Sanctus, quoad definitiones de fide. Confirmatur primo, quia non est minor auctoritas Ecclesiæ quando veritatem definit, quam sit Scripturæ sacræ in his quæ continet; sed omnia quæ sunt in Scriptura, sunt proprie et immediate de fide; ergo etiam omnia quæ Ecclesia definit. Consequentia cum minori constat, et major patet, tum ex illo Pauli: *Ecclesia est columna et firmamentum veritatis*; tum ex dicto Gregorii proxime citato; tum ex alio Augustini: *Evangelio non crederem, nisi Ecclesiæ auctoritas me moveret*; tum etiam quia, sicut est de fide, non posse solvi Scripturam, ita etiam est de fide Ecclesiam non posse errare in suis definitionibus. Nec satis est dicere Ecclesiam non posse errare in hoc, quod res definita sit de fide immediate vel mediate; etenim Ecclesia non definit isto modo, sed absolute hoc esse verum, vel esse catholicam doctrinam, et ita eodem tenore hujusmodi veritates definit, et errores contrarios damnat, ut constat ex Concilio Tridentino, et ex cæteris omnibus. Denique non solum definit veritates per discursum elicitas ex principiis fidei, sed etiam definit verum sensum Scripturæ, et intentionem Spiritus Sancti in his quæ revelavit, vel per Scripturas, vel per traditionem; ergo signum est habere infallibilitatem proximam et immediatam, ex assistentia ipsius Spiritus Sancti, quæ æquivaleret revelationi, vel consummat illam, ut sic dicam. Quapropter, licet Ecclesia dicatur non docere novam fidem, quia semper explicat antiquam, nihilominus sua definitione facit, ut aliquid sit nunc de explicita et formali fide, quod antea non erat, ut supra dixi.

12. *Ad primam probationem ab inductione in num. 2.—Ad secundam.—Ad tertiam.—Ad quartam.* — Et per hæc satisfactum est argumentis secundæ opinionis; nam priora confirmant nostram sententiam: alia vero novam difficultatem non habent. In argumentis autem primæ opinionis, imprimis in inductione quæ ibi fit, aliqua non sunt vera, et aliqua parum distincta. Nam, *Deum esse infinitum, esse incorporeum*, et similia, satis immediate sunt revelata in Scripturis, si non eisdem terminis, saltem æquivalentibus, ut, *Deum esse spiritum, esse omnipotentem*, etc., præterquam quod etiam hæc sunt immediate definita. Alia vero, quæ ibi afferuntur, sunt quoque in se revelata, quamvis non omnino distincte, ut de singularibus contentis sub universali dictum est. Denique aliqua dantur, quæ simul sunt conclusiones Theologicæ, et veritates definitæ, et ita possunt simul esse credita per propriam fidem, et scita per Theologicam scientiam; hæc enim duo non repugnant, etiam ex sententia communi Thomistarum. Ad rationem vero respondetur, non omne illud ex quo pendet veritas propositionis revelatæ esse æque certum, nisi vel formaliter contineatur in re revelata, vel de illa connectione per similem revelationem constet, præsertim quod ea quæ sic tantum sunt connexa, possunt per potentiam absolutam separari, et ita non manet æqualis certitudo. Ad argumentum autem de contrario errore, respondemus aliud esse tractare de veritate, aliud de præsumptione, ut recte dixerunt Gregorius, q. 1 Prolog., art. 4; et Corduba, libr. 1, q. 17. Qui ergo negaret conclusionem Theologicam necessariam, merito præsumeretur hæreticus, quia crederetur potius negare obscurum quam evidens; tamen in re non esset, seclusa definitione Ecclesiæ, si vere non negaret principium fidei, sed alia absurda cogitatione duceretur. Sicut Durandus negavit in Eucharistia esse quantitatem corporis Christi, quamvis sit proprietas satis inseparabilis a materia secundum naturalem possibilitatem, et evidentiam. Reliqua quæ ibi tanguntur de actu et habitu Theologiæ, quomodo sint supernaturales et infusi, dicemus inferius, comparando illos cum actu et habitu fidei.

SECTIO XII.

Utrum revelatio divina, ut credita fide acquisita, sit sufficiens ad objectum formale fidei.

1. Diximus hactenus primam veritatem, ut revelantem, esse formale objectum fidei, et consequenter divinam revelationem pertinere ad hoc objectum formale, tanquam testimonium primæ veritatis; ex quo sequitur, quod in superioribus etiam tetigimus, duo esse principia ex quibus fides nostra pendet: unum est, *Deum non posse fallere in his quæ dicit*; aliud est, *Deum dicere ea quæ credimus*; unde, sicut de priori principio supra tractavimus, quomodo cognoscendum sit ac credendum, ut fidem aliarum veritatum fundare possit, ita in præsentia declarandum superest, quomodo principium posterius, scilicet, *Deum dicere aut revelare*, nobis innotescere debeat, ut propter divinam revelationem cætera credere valeamus. Cujus quæstionis resolutio facilis esse posset ex dictis in priori puncto; tamen, quia non desunt opiniones, prætermitti non potuit, et simul cum illa explicabimus quomodo fides divina ab acquisita pendeat, vel illam aliquo modo requirat.

2. *Prima sententia affirmans, et quibus tribuatur.*—Est ergo prima sententia, affirmans divinam revelationem necessario prius credi debere per fidem acquisitam, ut res revelatæ possint per fidem infusam credi; ex quo sequi videtur revelationem divinam, ut creditam per fidem acquisitam, esse rationem credendi res alias revelatas a Deo, et consequenter principium illud: *Deus dicit has res*, per fidem humanam esse creditum, et hoc satis esse ut fundet fidem infusam. Hæc opinio solet tribui Scoto, in 3, dist. 23, quæst. unica, quem ibi Gabriel imitatur, quæst. 2, art. 1, prope finem, et articulo conclus. 1, qui tam expresse non docent omnia quæ proposita sunt, licet in multis faveant; dicunt enim fidem infusam sine prævia acquisita obtineri non posse; imo indicant fidem acquisitam esse partialem causam fidei infusæ, vel potius actum fidei acquisitæ et infusæ non esse distinctos, sed unum ex duplici habitu acquisito et infuso, habente tamen ab infuso majorem intensionem et firmitatem, quod ita intellexit et secutus est Medina, lib. 5 de Recta in Deum fide, c. 11, et ideo citari etiam solet

pro hac sententia, quod fides infusa resolvatur in acquisitam ex parte illius principii: *Deus revelat, seu dicit*; re tamen vera illam non tenet, ut ex fine capituli constat. Tribuitur etiam a Cano, lib. 2 de Locis, cap. 7, ipsa hæc sententia Durando, in 3, dist. 24, quæst. 1, num. 8, quia dicit ultimum principium, in quod fides resolvitur, esse testimonium Ecclesiæ, quod etiam dicit Medina; tamen Durandus non declarat qua fide credatur hoc Ecclesiæ testimonium; addit vero, dist. 23, quæst. 3, num. 4, assensum, qui pendet ex approbatione Ecclesiæ, esse acquisitum, in quo favet huic sententiæ.

3. *Hujus sententiæ argumentum primum.*—*Secundum.*—*Confirmatur primo ex Rom. 10.*—*Secundo ex Augustino.*—Principale autem fundamentum hujus sententiæ est, quia, ad credendum esse vera quæ dicuntur a Deo, necesse est credere esse dicta a Deo; sed quod sint dicta, non potest credi fide infusa; ergo debet credi fide acquisita, et illud sufficit. Consequentia patet, quia non potest cogitari alius modus cognitionis, cum illud non sit objectum evidenter cognitum. Minor autem probatur, quia illud principium non potest cognosci per aliud, ut fide infusa credatur, alias procederetur in infinitum; neque etiam per seipsum, quia non est per se notum ex terminis, et tantum illa, quæ hujusmodi sunt, possunt illo modo per se et immediate cognosci, præsertim certa et infallibili cognitione. Secundo argumentantur Scotus et Gabriel quia fides infusa non potest exire in actum, nisi prævia aliqua fide acquisita; ergo hæc maxime necessaria est de ipsa revelatione, seu de hoc principio: *Deus dicit*; ergo revelatio, ut credita fide acquisita, est ratio credendi cætera revelata. Primum antecedens probatur, quia si puer baptizatus, quando pervenit ad usum rationis, non habeat veritates fidei sibi propositas per aliquam humanam auctoritatem, non poterit illas credere fide infusa, etiamsi habeat habitum infusum fidei; ergo signum est illum habitum prærequirere fidem acquisitam, ut possit suum actum elicere; quoniam si hoc non postularet, posset statim suum actum exercere; unde hoc confirmant primo, ex illo Pauli ad Roman. 10: *Fides ex auditu*; putant enim hoc non esse dictum nisi propter fidem acquisitam; nam fides infusa, inquit, non est ex auditu prædicationis, sed immediate infunditur a Deo. Et confirmatur, ait Scotus, quia fides quæ ex auditu concipitur, sæpe est